

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Europejskiego Komitetu Regionów
Europejskie szkolnictwo wyższe na świecie

1. Europa i otwarty globalny wyścig o talenty

Globalizacja i rozwój technologiczny radykalnie zmieniają krajobraz szkolnictwa wyższego. Oczekuje się, że popyt na szkolnictwo wyższe będzie rósł wykładniczo przez następnych 20 lat z 99 mln studentów na całym świecie obecnie do 414 mln w 2030r., przy czym największy wzrost w ostatnich latach wykazują Chiny, a następnie Brazylia, a potem Indie. Pragnienie wiedzy i mobilność społeczna w krajach o wschodzących gospodarkach postawi szkolnictwo wyższe w zasięgu setek milionów obywateli całego świata.

Technologia i oczekiwania studentów także się zmieniają. Studenci, zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami i zainteresowaniami, coraz częściej oczekują możliwości wyboru czego, jak i kiedy się uczyć. Są gotowi uczyć się w kraju pochodzenia, za granicą, poprzez kursy oferowane online lub poprzez mieszane formy łączące te wszystkie możliwości.

Edukacja, a w szczególności szkolnictwo wyższe, leży u podstaw Strategii Europa 2020 i ambicji Europy, aby stać się gospodarką silną, zrównoważoną i inkluzywną: ogrywa ono główną rolę w rozwoju jednostek i społeczeństwa; wpływając na innowacje i badania, dostarcza kapitał ludzki o wysokich umiejętnościach, którego potrzebują gospodarki oparte na wiedzy dla tworzenia wzrostu i dobrobytu. Budując na dotychczasowych inicjatywach: „Modernizacja systemów szkolnictwa wyższego Europy”, „Ponowne przemyślenie edukacji” oraz odpowiedzi na konkluzje Rady UE z 11 maja 2010r. „Umiedzynarodowienie szkolnictwa wyższego”, celem tego komunikatu jest włączenie się do Strategii Europa 2020 poprzez pomoc państwom członkowskim i szkołom wyższym w wypracowaniu strategicznych partnerstw, które umożliwią Europie efektywniejsze zajmowanie się wyzwaniami globalnymi.

Współpraca na poziomie UE i w szerszych ramach europejskich już ułatwiła wysoki poziom kompatybilności, porównywalności oraz wymiany pomiędzy szkołami wyższymi i systemami Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Proces Boloński, programy takie jak Erasmus, Tempus, Erasmus Mundus i Marie Curie oraz narzędzia transparentności, takie jak Europejski System Transferu i Akumulacji Kredytów (ECTS) i Europejskie Ramy kwalifikacji, pomogły krajowym systemom szkolnictwa wyższego UE osiągnąć znaczący stopień wewnątrzunijnego umiedzynarodowienia. Ale umiedzynarodowienie jest zjawiskiem o wymiarze globalnym: poza sprawami współpracy i mobilności wewnątrzunijnej, ujętymi w Komunikacie „Modernizacja systemów szkolnictwa wyższego Europy”, ten komunikat analizuje wzajemnie korzystne szanse oferowane przez szerszy kontekst międzynarodowy i promuje globalnym odbiorcom, tam gdzie jest to właściwe, stosowanie procesu i narzędzi europejskich.

Europa pozostaje atrakcyjnym miejscem dla mobilnych studentów ze stabilnym 45% udziałem mobilnej populacji studentów, której liczba ma zwiększyć się z 4 mln obecnie do 7 mln w końcu obecnej dekady. Ale jeśli europejskie szkoły wyższe chcą w dalszym ciągu być docelowym miejscem numer jeden w kontekście rosnącej konkurencji z Azji, Środkowego Wschodu i Ameryki Łacińskiej, muszą działać strategicznie, aby wykorzystać reputację Europy w zakresie najwyższej jakości szkolnictwa wyższego. Muszą zwiększyć swoją atrakcyjność; aktywnie promować mobilność międzynarodową studentów i pracowników; zapewnić innowacyjne programy edukacyjne klasy światowej jak również doskonałość w zakresie szans edukacyjnych i badawczych; wejść we współpracę i strategiczne partnerstwa z innymi szkołami wyższymi, instytucjami rządowymi, sektorem prywatnym i społeczeństwem obywatelskim na całym świecie. Ponadto (szkoły wyższe) muszą silniej przyczyniać się do wzrostu gospodarczego poprzez zachęcanie do innowacji i zapewnienie aby szkolnictwo wyższe wychodziło naprzeciw potrzebom rynku pracy. Edukacja cyfrowa, a w szczególności pojawienie się na skalę masową otwartych kursów online, także przynosi nowe zachęty dla partnerstwa strategicznego pomiędzy instytucjami strategicznymi i nowe szanse dotarcia do potencjalnych studentów, których być może nie stać na podróż lub przerwanie pracy, ale są chętni skorzystać z oferty szkolnictwa wyższego poza swoim krajem. Kraje członkowskie powinny wspierać te wysiłki poprzez stworzenie korzystnych warunków na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym i poprzez zajęcie się istniejącymi barierami prawnymi i administracyjnymi dla mobilności.

Podczas gdy gospodarki światowe domagają się silniejszej konkurencyjności, tworzenie i przyciąganie największych talentów już nie jest celem tylko kilku krajów lub szkół wyższych o światowej renomie. Wiele szkół wyższych zobowiązało się do zwiększenia jakości swoich studiów aby przyciągnąć i utrzymać bardzo dobrych studentów. Umiedzynarodowienie szkolnictwa wyższego pomoże przygotować naszych studentów, wyjeżdżających za granicę lub pozostających w Europie, do życia w globalnym świecie, zwiększając ich doświadczenie i wiedzę, zatrudnialność i produktywność oraz zdolność zarabkowania. Podobnie jak podkreślono w Komunikacie „Wzmocnienie i skoncentrowanie współpracy międzynarodowej UE na badaniach i innowacji”, ten ruch globalny

przyniósł szkołom wyższym nowe szanse promowania strategicznych partnerstw wokół działalności badawczych i innowacyjnych.

Sekcja 2 tego Komunikatu określa kluczowe obszary priorytetowe dla szkół wyższych i państw członkowskich w dążeniu do zwiększenia działalności w zakresie umiędzynarodowienia. Konkretnie działania, które podejmie UE w celu wsparcia wysiłków w zakresie umiędzynarodowienia, przynoszące wartość dodaną, są przedstawione w Sekcji 3, natomiast sekcja 4 przedstawia w zarysie następne kroki.

2. Kluczowe priorytety dla szkół wyższych i państw członkowskich w zakresie wszechstronnych strategii w obszarze umiędzynarodowienia

Chociaż kilka państw członkowskich i wiele szkół wyższych już wprowadziło strategie w zakresie umiędzynarodowienia, to koncentrują się one głównie na mobilności studentów: międzynarodowa współpraca akademicka jest często wciąż fragmentaryczna, oparta na inicjatywie poszczególnych naukowców lub zespołów badawczych, a niekoniecznie związana ze strategią szkoły wyższej lub kraju. Efektywne strategie powinny także obejmować rozwój programów międzynarodowych, strategicznych partnerstw, znalezienie nowych sposobów przekazywania treści, zapewnienie komplementarności z szerszą polityką narodową w zakresie współpracy zewnętrznej, rozwój międzynarodowy, migrację, handel, zatrudnienie, rozwój regionalny, badania i innowacje. Badania wykonane przez Europejskie Stowarzyszenie Uniwersytetów (KRASP jest jego częścią) pokazują, że większość szkół wyższych uważa, iż strategie narodowe i uczelniane w zakresie umiędzynarodowienia mają pozytywny wpływ na działalność międzynarodową.

Opracowanie wszechstronnych strategii w zakresie umiędzynarodowienia oznacza przede wszystkim usytuowanie szkoły wyższej, jej studentów, pracowników naukowych i innych oraz narodowych systemów szkolnictwa wyższego we wszystkich odpowiednich działalnościach związanych z badaniami, innowacją i szkolnictwem wyższym na scenie globalnej, zgodnie z jej profilem i rozwijającymi się potrzebami rynku pracy i strategią gospodarczą kraju. W tym celu nie ma **jednego** podejścia dla wszystkich, a państwa członkowskie powinny dostosować strategie narodowe do wzmocnienia swoich atutów, swojej obecności międzynarodowej i przyciągania talentów, uwzględniając określone braki w zakresie umiejętności narodowych i międzykulturowych i pamiętając o potrzebach w zakresie wiedzy i badań rozwijających się krajów partnerskich. Sugerowane kluczowe priorytety dla szkół wyższych i państw członkowskich powinny być widziane jako zestaw narzędzi działań, które powinny być połączone w ramach wszechstronnej strategii zgodnie z ich potrzebami.

Wszechstronna strategia w zakresie umiędzynarodowienia powinna obejmować kluczowe obszary zgrupowane w następujących trzech kategoriach: międzynarodowa mobilność studentów i pracowników; umiędzynarodowienie i poprawa programów (studiów) oraz nauczanie cyfrowe; strategiczna współpraca, partnerstwa i budowanie zdolności. Te kategorie nie powinny być widziane w odosobnieniu, ale jako zintegrowane elementy wszechstronnej strategii.

2.1. Promowanie mobilności międzynarodowej studentów i pracowników

Mobilność międzynarodowa studentów w celu uzyskania stopnia (licencjata, magistra) najbardziej rozpowszechniona i prawdopodobnie stanowiąca najpotężniejsze narzędzie dla umiędzynarodowienia zmienia się dramatycznie pod względem ilości i kształtu, a w niektórych przypadkach stała się źródłem środków o poważnym znaczeniu dla szkół wyższych. Co roku o 7% studentów więcej wyjeżdża za granicę, w tym duże liczby z Chin i Indii i Republiki Południowej Korei. Chociaż kraje OECD przejmują 77% całkowitego popytu, Azja obecnie odpowiada za 52% wszystkich studentów znajdujących się w mobilności międzynarodowej, przy czym udział studentów, którzy wybrali studia w Australii, Nowej Zelandii i Rosji szybko rośnie. Jednocześnie Ameryka Północna (USA i Kanada) pozostają atrakcyjnym regionem z 21% udziałem przyjmowanych mobilnych studentów. Coraz więcej krajów, które są źródłem mobilnych studentów, staje się także krajami docelowymi: Chiny nie są tylko najważniejszym źródłem mobilnych studentów ale goszczą u siebie 7% światowej populacji studentów mobilnych w kontekście międzynarodowym. Gdy patrzemy na ogólną ilość przyjmowanej mobilności, trzy kraje członkowskie UE – Wielka Brytania, Francja i Niemcy – przyjmują 63% wszystkich studentów spoza Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego.

Rośnie mobilność punktów ECTS-u wewnątrz Europy w ramach programów mobilności, jako część studiów na stopień (licencjata, magistra) uzyskiwany w kraju ojczystym, a w USA poprzez programy „Studia za granicą”, chociaż podobne programy są opracowywane i rozszerzane w innych częściach świata. Ten rodzaj mobilności zapewnia znaczący wkład do umiędzynarodowienia.

Pomimo tych rosnących przepływów mobilności, **transparentność i uznanie wiedzy zdobytej gdzie indziej powinny stanowić priorytet**. Wysiłki już podjęte w celu opracowania wysokiej jakości ram dla mobilności wewnątrz UE i szerzej w Procesie Bolońskim oznaczają, że pod tym względem Europa jest najbardziej zaawansowanym regionem świata. Karta Erasmusa, określająca podstawowe zasady i minimalne wymagania, które szkoły wyższe muszą spełniać przy wprowadzaniu programu mobilności, a ponadto Suplement do Dyplomu i stosowanie punktów ECTS-u, są potencjalnie atrakcyjne w skali globalnej. Powinno się także silnie zalecać ogólnoswiatowe uznanie zdobytych punktów określających efekty uczenia się, w celu wzmocnienia transparentności i „przenoszalności” przez granice efektów uczenia się.

Mobilność dotyczy nie tylko studentów. Mobilność pracowników przynosi różnorakie korzyści szkole wyższej i poszczególnym pracownikom. Jest to instrument dla zdobywania nowych kompetencji, języków i metod nauczania oraz tworzy sieci międzynarodowe. Szkoły wyższe powinny zachęcać pracowników do zwiększania swoich doświadczeń międzynarodowych i wynagradzać pracowników w czasie oceny przebiegu kariery zawodowej. Wbudowanie zachęt i wynagradzania do strategii szkoły wyższej odgrywa podstawową rolę w zapewnieniu skutecznej mobilności pracowników.

Mobilność, a zwłaszcza mobilność punktów ECTS-u, powinna być stosowana jako silna zachęta do poprawy jakości europejskiego szkolnictwa wyższego. Szkoły wyższe powinny rozwijać lepsze usługi w zakresie wysyłania i przyjmowania międzynarodowych studentów lub naukowców, w tym indywidualne doradztwo w celu doradzania na temat ścieżek kariery i ułatwienia integracji w mieście, regionie i kraju, ze szkoleniem językowym tam gdzie jest to odpowiednie. Szkoły wyższe powinny porównywać programy kształcenia z programami innych szkół wyższych i modernizować je, w celu poprawy nauczania i wzmocnienia kierowania i zarządzania. Międzynarodowa wymiana studentów w ramach programowych daje zachętę dla uznania zagranicznych dyplomów. Mobilność będzie miała więc wpływ nie tylko na rozwój i zatrudnialność poszczególnych osób ale także na szkoły wyższe. Jednocześnie intensywne lokalne powiązania uniwersytetów z gospodarką mają kluczowe znaczenie dla wykorzystania potencjału badawczego i edukacyjnego uniwersytetów, w celu wspierania innowacji i wzrostu.

Zasady dotyczące imigracji obywateli krajów trzecich powinny wspierać wysiłki szkół wyższych w celu podniesienia statusu międzynarodowego zamiast tworzenia przeszkód dla mobilności, które osłabiają wizerunek Europy za granicą. Czas oraz koszty związane z otrzymaniem niezbędnych wiz i/lub pozwoleń, jak również znaczące różnice w praktyce pomiędzy krajami mogą działać jako czynnik zniechęcający w wyborze UE na miejsce studiów lub badań. Ostatnie badania *European Migration Network* zatytułowane "Imigracja międzynarodowych studentów do UE" sugerują, że chociaż kraje członkowskie ułatwiły przyjęcia studentów będących obywatelami krajów trzecich, do UE, w następstwie dyrektywy **2004/114/WE**, to mogą oni wciąż stanąć w obliczu wyzwań w wyniku przepisów i/lub praktyk krajowych.

Ostatnia propozycja Komisji aby znowelizować dyrektywy **2005/71/WE** i **2004/114/EC** na temat warunków wjazdu, zamieszkania i praw osób nie będących obywatelami UE, w celu prowadzenia badań, podjęcia studiów etc., powinna ułatwić wjazd i uatrakcyjnić pobyt dla studentów i naukowców spoza UE przybywających do UE na okresy dłuższe niż 90 dni. Ta propozycja, wśród wielu innych spraw, ustanawia jasne ramy czasowe dla podjęcia decyzji w sprawie wniosków, zapewnia więcej możliwości w zakresie dostępu do rynku pracy w czasie pobytu studentów i ułatwia mobilność wewnątrz UE.

Kluczowe priorytety na temat mobilności dla szkół wyższych i państw członkowskich:

- koncentrowanie własnych strategii w zakresie umiędzynarodowienia, aby zawierały silny składnik mobilności studentów i naukowców wspierany przez ramy równościowe, w tym usługi w zakresie doradztwa i poradnictwa.
- ustanowienie dwukierunkowych programów w zakresie mobilności z krajami spoza UE, obejmujących szeroki zakres przedmiotów, i tam gdzie jest to właściwe nakierowanych na dziedziny, w których brakuje ludzi o odpowiednich umiejętnościach;
- wspieranie sprawiedliwego i formalnego uznania kompetencji uzyskanych za granicą studentom, naukowcom i innym pracownikom mobilnym w kontekście międzynarodowym, w tym lepszego wykorzystywania narzędzi transparentności i porównywalności oraz większej koncentracji na efektach kształcenia;
- przyjęcie i wprowadzenie w życie, we właściwym, czasie proponowanej nowelizacji Dyrektywy integrującej dyrektywę 2005/71/WE z dyrektywą 2004/114/WE.

2.2. Promowanie u siebie umiędzynarodowienia i cyfrowego uczenia się

Definicja odpowiedniego poziomu i wzorca mobilności międzynarodowej dla pracowników, a także studentów, powinna być częścią wszystkich strategii w zakresie umiędzynarodowienia. Ale z umiędzynarodowienia nie powinna korzystać jedynie mniejszość studentów i pracowników w dowolnej szkole wyższej, którzy spędzą jakiś czas za granicą.

Dowody wskazują, że najwyższymi priorytetami polityk państw członkowskich i poszczególnych szkół wyższych w zakresie umiędzynarodowienia to wciąż mobilność wyjeżdżających studentów, wymiana studentów i przyciąganie studentów międzynarodowych. Jednak mobilność zawsze będzie ograniczona do stosunkowo niewielkiego procentu populacji studentów i pracowników. Polityki szkół wyższych muszą więc coraz bardziej skupiać się na integracji wymiaru globalnego w konstruowaniu i treści wszystkich programów studiów i procesów nauczania/uczenia się (co czasami nazywane jest „umiędzynarodowieniem w kraju”) aby zapewnić, że przeważająca większość uczących się 80-90%, którzy nie są mobilni w kontekście międzynarodowym ani w celu zdobycia stopnia akademickiego, ani punktów ECTS-u, są mimo to w stanie nabyć umiejętności międzynarodowe w globalizowanym świecie.

Obecność w kampusie pracowników usposobionych międzynarodowo oraz zagranicznych nauczycieli i naukowców, poza zagranicznymi studentami, jest instrumentem dającym kontakt większości niemobilnych studentów z zagranicznymi sposobami podejścia. Stwarza to możliwości poprawy osiągnięć szkół wyższych i podniesienia jakości ich edukacji, przez zachęcanie do wymiany materiałów dydaktycznych, w ułatwieniu coraz efektywniejszego wykorzystywania kampusów wirtualnych i współpracy. Sieci w ramach danej dyscypliny oraz wielodyscyplinarne mogą być narzędziami dla wymiany pracowników oraz dla umiędzynarodowienia programów.

Integracja wymiaru międzynarodowego w programach nauczania uwydatnia znaczenie **języków**. Z jednej strony biegłość w języku angielskim jest *de facto* częścią każdej strategii w zakresie umiędzynarodowienia dla studentów i nauczycieli szkół wyższych i niektóre państwa członkowskie wprowadziły lub wprowadzają wykłady z wybranych przedmiotów w j. angielskim jako część strategii przyciągnięcia utalentowanych studentów, którzy w przeciwnym wypadku nie przyjechali by do Europy. Z drugiej strony wielojęzyczność jest znaczącym atutem europejskim. Jest wysoko ceniona przez studentów międzynarodowych i powinno się zachęcać do jej włączania do nauczania i badań w całym programie szkolnictwa wyższego. Umiejętności w zakresie dodatkowych języków europejskich poszerzają perspektywy kariery i determinują częściowo decyzję o wyborze pobytu w Europie, po uzyskaniu dyplomu, przez studentów o wysokich umiejętnościach lub przez naukowców, jak podkreślali studenci programu Erasmus Mundus spoza UE, którzy przebywali przynajmniej w dwóch krajach europejskich. Aby w pełni wykorzystać swoje możliwości w celu pełnej integracji w kraju gospodarza, mobilni studenci, naukowcy i nauczyciele akademicki potrzebują konkretnego wsparcia w nauce języka, w tym możliwości uczenia się języka lokalnego, bez względu na to czy jest to język studiów czy grupy badawczej.

Nauka cyfrowa i poszerzone wykorzystywanie technologii ICT mogą poszerzyć dostęp do europejskich szkół wyższych i otworzyć programy na wiedzę, materiały i metody nauczania z całego świata, popierając nowe formy partnerstwa, synergii i wymian pomiędzy dyscyplinami i wydziałami, które w innym przypadku trudno byłoby ustanowić. Zwiększona otwartość i dostęp poprzez technologię poprawi konkurencję i transparentność oraz umożliwi szkołom wyższymi dostosowanie metod nauczania i materiałów dydaktycznych do potrzeb studentów, którzy będą pracować w zglobalizowanym rynku pracy.

To spowoduje stopniową zmianę modelu biznesowego każdej szkoły wyższej poprzez otwarcie możliwości dla całkowicie nowych odbiorców (np. międzynarodowi studenci uczący się poza campusem; osoby śledzące jeden kurs, a nie cały program; różne zakresy wiekowe) i dla nowych usług (np. wsparcie ze strony nauczycieli akademickich w uczeniu się, ocena, certyfikacja). To zmieni rolę szkół wyższych jako dostawców wiedzy i innowacji i jako współautorów rozwoju, wywierając naciski na szkoły wyższe, aby przemyślały na nowo swoje obowiązki społeczne w swoich kontekstach lokalnych, krajowych i regionalnych, w tym obowiązki budowania zdolności w krajach o wschodzących gospodarkach i w rozwijających się krajach świata.

Europa ma jedne z najlepszych uniwersytetów zapewniających nauczanie na odległość oraz nauczanie mieszane, a także inne formy nietradycyjnych sposobów przekazu (wiedzy). Pojawiły i ostatnich latach gwałtownie rozwinęły, rosnąc znacznie w sensie wyrażenia i organizacji, Otwarte Zasoby Edukacyjne (OER), a w szczególności Otwarte Materiały Wykładowe (OCW) i Intensywne Otwarte Kursy on Line (MOOC).

Choć kursy online i stopnie (akademickie) nie są nowym zjawiskiem, wykładniczy wzrost podaży edukacji online i materiału cyfrowego, a także wzrost świadczeń w zakresie oceniania, walidacji i punktów ECTS-u przez wybrane intensywne otwarte studia online (MOOC) (pojawiający się trend zwłaszcza w wielu szkołach wyższych w krajach takich jak USA i Australia) ma możliwości radykalnego przekształcania szkolnictwa wyższego. **Nowe trendy w edukacji cyfrowej i pojawienie się intensywnych otwartych studiów online powinny być zachętą dla szkół wyższych do przemyślenia struktury kosztów i być może także misji i zaangażowania się w partnerstwa ogólnoswiatowe w celu poprawy jakości (przekazywanych) treści i zwiększenia doświadczenia w zakresie mieszanego sposobu uczenia się.**

Europa musi przejąć inicjatywę w globalnych wysiłkach, w celu wykorzystania potencjalnych możliwości tkwiących w edukacji cyfrowej, w tym dostępności ICT, wykorzystywania OER i zapewnienia MOOCs i pokonania systemowych przeszkód, które wciąż istnieją w zapewnieniu jakości, ocenianiu studentów i uznawaniu (kwalifikacji). Tymi potencjalnymi możliwościami i przeszkodami zajmie się przyszła inicjatywa Komisji.

Kluczowe priorytety dla szkół wyższych i państw członkowskich w zakresie umiędzynarodowienia w kraju (u siebie) i cyfrowego uczenia się

- wykorzystać doświadczenia międzynarodowe i kompetencje pracowników szkół wyższych w celu opracowania międzynarodowego programu nauczania z korzyścią zarówno dla mobilnych, jak i niemobilnych studentów;
- zwiększyć szanse oferowane studentom, naukowcom i pracownikom rozwoju umiejętności językowych, zwłaszcza lokalnego języka dla słuchających wykładów w języku angielskim, w celu maksymalizacji korzyści z europejskiej różnorodności językowej;
- opracowanie możliwości współpracy międzynarodowej poprzez edukację online i rozszerzenie stosowania ICT i Otwartych Zasobów Edukacyjnych dla nowych sposobów przekazu, w celu poszerzenia dostępu, umiędzynarodowienia programów i uutorowania drogi dla nowych form partnerstwa.

2.3. Wzmocnienie współpracy strategicznej i partnerstw i budowania zdolności

Nowe wydarzenia takie jak kampusy dziedzinowe i szkolnictwo wyższe online oraz pojawienie się nowych potęg w zakresie wiedzy zmieniają równowagę pomiędzy współpracą a konkurencją w strategiach umiędzynarodowienia. Waga ekonomiczna szkolnictwa wyższego szybko rośnie.

Znaczenie ekonomiczne międzynarodowego szkolnictwa wyższego szybko rośnie. Kilka krajów, w tym popularne miejsca docelowe takie jak Wielka Brytania, Kanada, USA i Australia przywiązują ogromną wagę do szkolnictwa wyższego jako usługi (służby), która generuje znaczące źródło przychodów (£ 8,25 mld w Wielkiej Brytanii i AUD 15,5 mld w Australii).

W niektórych krajach UE, takich jak Holandia, Szwecja i Dania wprowadzono znaczące czesne dla studentów spoza UE, które szkoły wyższe wykorzystują do zwiększenia przychodów umożliwiających np. oferowanie stypendiów studentom z krajów rozwijających się lub z krajów o wschodzących gospodarkach. Inne kraje członkowskie natomiast dokonały jasnego politycznego wyboru utrzymując niskie czesne dla krajów trzecich albo całkowicie z niego rezygnując, jako element swojej strategii w zakresie umiędzynarodowienia i sposób przyciągnięcia większej liczby międzynarodowych studentów.

Studenci międzynarodowi mają pozytywny wpływ ekonomiczny na kraj gospodarza, bez względu na to czy muszą płacić czesne czy nie. Badania z 2012r., prowadzone przez Rząd Holenderski, pokazują, że gdyby tylko skromne 2,5% absolwentów międzynarodowych pozostało, aby pracować w tym kraju, to przyniosłoby to pozytywne długoterminowe skutki dla finansów publicznych, poza zrekompensowaniem zainwestowanych środków.

Systemy europejskiego szkolnictwa wyższego mają szereg konkurencyjnych atutów, które mogą być wykorzystane, takich jak silne i skuteczne osiągnięcia w nadawaniu wspólnych i podwójnych stopni, w szkołach doktoranckich, doktoratach przemysłowych i ostatnio w rozwoju Środowisk Wiedzy i Innowacji (KICs) w dziedzinach o znaczeniu globalnym. Ale umiędzynarodowienie wymaga większej współpracy z nowymi centrami szkolnictwa wyższego na innych kontynentach.

Europejskie szkoły wyższe powinny określić swoje miejsce w edukacji, badaniach lub innowacji, stosownie do atutów jakie posiadają, i tworzyć partnerstwa w Europie i poza nią, w celu wzmocnienia i uzupełnienia swojego indywidualnego profilu: poprzez wspólne projekty i działalności badawcze, studia oparte o sieć internetową łączące tradycyjne i nowe kanały dystrybucyjne i przekazywania wiedzy, w tym prowadzenie wspólnych lub dziedzinowych kampusów w krajach spoza UE. Ustanowione sieci badawcze powinny być trampoliną dla rozpoczęcia współpracy w nauczaniu, a dojrzałe partnerstwa edukacyjne powinny czuwać nad nowymi projektami badawczymi

Dowody pokazują, że **wspólne i podwójne stopnie** są potężnymi narzędziami do promowania zapewnienia jakości i wzajemnego uznawania kwalifikacji, przyciągania talentów i pogłębiania partnerstw, a także do wzmacniania doświadczenia międzynarodowego, kompetencji międzykulturowych i zatrudnialności absolwentów. Dlatego UE i państwa członkowskie powinny zapewniać silne zachęty dla wzmocnienia roli podwójnych stopni w strategiach umiędzynarodowienia europejskich szkół wyższych wykorzystując doświadczenie prawie 700 europejskich i nieunijnych szkół wyższych, które już korzystały ze wspólnych i podwójnych stopni w ramach programu Erasmus Mundus. Dwie konkretne przeszkody czyniące przedsięwzięcie o wspólnych stopniach trudnym dla szkół wyższych, zarówno ze strony akademickiej, jak i administracyjnej i wymagające zajęcia się to: przepisy uczelniane (procedury akredytacyjne, systemy ocen, przepisy egzaminacyjne i dotyczące prac dyplomowych, przepisy rekrutacyjne lub polityka w sprawie czesnego) i krajowa legislacja (zwłaszcza dotycząca nadawania wspólnych stopni).

Międzynarodowe **partnerstwa strategiczne, ze zrównoważonym zaangażowaniem biznesu i szkolnictwa wyższego, są istotne dla ponadgranicznej innowacji** w celu zajęcia się wyzwaniami globalnymi. Tak jest zwłaszcza w krajach o wschodzących gospodarkach, w których Europa potrzebuje rozwijać zrównoważoną współpracę z ośrodkami doskonałości, w celu zapewnienia silniejszej i zrównoważonej obecności lokalnej. Partnerstwa, które zmierzają do wspierania przedsiębiorczości i innowacji, uruchamiając pozytywne podejścia i nastawienie u studentów, przyniosą korzyści zarówno konkurencyjności europejskiej, jak i krajom partnerskim. Szczególne możliwości leżą w promowaniu dostępnej i inkluzywnej innowacji, która pomoże wschodzącym gospodarkom stawić czoło wyzwaniom społecznym, a firmom europejskim promować dostęp do rynku, handlu i inwestycji.

Współpraca z krajami rozwijającymi się i ich szkołami wyższymi powinna być elementem strategii w zakresie umiędzynarodowienia, z innowacyjnymi modelami partnerstwa jako środkami wzmocnienia współpracy zarówno Północ-Południe, jak i Południe – Południe, takiej jak wspólne programy oraz mobilność wiedzy i pracowników.

Istnieje mnóstwo dowodów pokazujących, że szkolnictwo wyższe jest kluczowe w spełnianiu wymagań w zakresie wiedzy dla rozwoju gospodarczego, poprzez tworzenie miejsc pracy, lepsze zarządzanie, zwiększoną przedsiębiorczość i mobilność międzypokoleniową i silniejsze społeczeństwo obywatelskie. Szkoły europejskie rozumieją, że mają kluczową rolę we wspieraniu wysiłków modernizacyjnych w krajach o wzrastających gospodarkach i rozwijających się częściach świata, jak również w przyczynianiu się do znalezienia rozwiązań na wyzwania globalne takie, jak zmiana klimatu lub zmniejszenie przepaści pomiędzy ludźmi i narodami. Podobnie, większość państw członkowskich wspiera współpracę i programy budowania zdolności uzupełnione na tym polu działaniami UE. Studenci, pracownicy i naukowcy, pracując lub studiując w europejskiej szkole wyższej gospodarza,

są często pośrednikami we współpracy z ich szkołami wyższymi i krajami w rozwijaniu, koordynowaniu i kontynuowaniu projektów współpracy międzynarodowej.

Poza konkretnymi, tradycyjnymi działaniami budowania możliwości, sama mobilność, a zwłaszcza mobilność punktów ECTS-u, ma silne możliwości poprawy jakości szkolnictwa wyższego w krajach rozwijających się, poprzez przyspieszenie konstruowania strategii w zakresie umiędzynarodowienia oraz poprzez wykorzystanie narzędzi transparentności i uznawania (kwalifikacji), a także poprzez pomoc szkołom wyższym w opracowaniu i rozwoju lepszych usług do wysyłania i przyjmowania zagranicznych studentów lub naukowców i promowania uznania zagranicznych dyplomów.

Jak podkreślono w *Acces to Succes Project* (Projekt dostęp do sukcesu), współpraca w zakresie rozwoju nie zawsze jest właściwie uznawana w misjach szkół wyższych. Ale uczestnictwo europejskich szkół wyższych w budowaniu zdolności w krajach spoza UE może dawać satysfakcję akademicką europejskim szkołom wyższym i tworzyć część ich obowiązków społecznych.

Pracując ze szkołami wyższymi w krajach będących w największej potrzebie jak znajdujące się po konfliktach i ustanowienie partnerstw z gorzej wyposażonymi szkołami wyższymi, daje europejskim szkołom wyższym szansę wniesienia dużego wkładu do rozwoju konkretnego regionu i ustanowienia z nim długoterminowego związku strategicznego. W szybko rozwijającym się świecie szanse zmieniają się szybko i rozwijające się kraje dzisiaj będą wschodzącymi gospodarkami jutro.

Kluczowe priorytety w zakresie partnerstwa szkół wyższych i krajów członkowskich:

- wzmocnienie zdolności szkolnictwa wyższego i badań poprzez zaangażowanie się w międzynarodowe partnerstwa i sojusze zorientowane na innowacje;
- zajęcie się pozostałymi przeszkodami dla rozwoju i wprowadzenia w życie wspólnych programów i podwójnych stopni, zarówno na poziomie szkoły wyższej jak i krajowym oraz poprawienie przepisów na temat zapewnienia jakości i ponadgranicznego uznawania (kwalifikacji)
- zapewnienie przedsiębiorczego programu nauczania, w tym przenoszalnych umiejętności i stworzenie możliwości szkolenia międzynarodowego w wyniku wspólnej pracy z pracodawcami z UE i spoza niej;
- zapewnienie spójności pomiędzy strategiami umiędzynarodowienia i politykami UE w zakresie współpracy rozwojowej poprzez uwzględnienie zasad równości i własności kraju partnerskiego; wykorzystanie studentów, naukowców i innych pracowników z krajów spoza UE jako narzędzi współpracy ze szkołami wyższymi tych krajów.

3. Wkład UE na rzecz umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego

Kraje członkowskie odpowiadają za reformowanie swoich systemów szkolnictwa wyższego i za wspieranie strategii umiędzynarodowienia. Wartością dodaną UE, we współpracy z krajami członkowskimi, w pełni szanując autonomię szkół wyższych, zwłaszcza poprzez Programy Europa 2020 i Erasmus + w zakresie wieloletnich ram finansowych, na lata 2014-2020 (MFF), jest zapewnienie **silniejszego wsparcia politycznego i finansowych zachęt dla strategii umiędzynarodowienia**.

Program Erasmus+ na okres 2014-2020 będzie stanowił znaczący instrument na poziomie UE w kluczowych obszarach strategii umiędzynarodowienia: mobilność międzynarodowa, wspólne stopnie i partnerstwa w zakresie współpracy międzynarodowej, w tym budowanie zdolności i rozwój pracowników w krajach o wschodzących gospodarkach i w rozwijających się częściach świata. Erasmus+, poprzez zintegrowanie zewnętrznych instrumentów, kończy obecną fragmentację różnych istniejących programów szkolnictwa wyższego i zmierza do uczynienia działań UE bardziej widocznymi, spójnymi i atrakcyjnymi.

Program ramowy Horyzont 2020 dla badań i innowacji oraz jego składniki zorientowane na edukację: Działania Marie Skłodowska-Curie (MSCA) dla mobilności naukowców i Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT), wzmocnią wizerunek Europy jako dostawcy odpowiedzialnego społecznie wysokiej jakości szkolnictwa wyższego i dokonają strategicznie alokacji większych funduszy dla mobilności w obu kierunkach studentów, naukowców i innych pracowników z krajów spoza UE i do krajów spoza UE. MSCA ma rekrutować ok. 20% wszystkich stypendystów spoza Europy i wspierać związki oparte na badaniach z partnerami z całego świata w czasie mobilności.

W celu przyczynienia się do strategii umiędzynarodowienia w okresie 2014-2020 Komisja zapewni:

- zwiększone wsparcie finansowe przez nowy program Erasmus+ dla mobilności do i z krajów spoza UE w liczbie 135 000 studentów i pracowników i umożliwi rozpoczęcie lub prowadzenie karier zawodowych w Europie dla do 15000 naukowców spoza UE poprzez Działania Marie Skłodowska-Curie w programie Horyzont 2020,
- wsparcie międzynarodowych konsorcjów szkół wyższych w celu rozwoju wspólnych stopni magisterskich i doktorskich poprzez program Erasmus i Działania Marie Skłodowska-Curie i zapewnienie stypendiów dla 60 000 absolwentów,
- wsparcie strategicznych partnerstw współpracy i innowacji, w tym do 1000 partnerstw pomiędzy szkołami wyższymi z krajów UE i spoza UE w zakresie budowania zdolności.

Wkład UE będzie się koncentrował na dwóch celach politycznych opisanych dalej: zwiększenie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego poprzez poprawę jakości i transparentności i zwiększenie ogólnoświatowej współpracy dla innowacji i rozwoju poprzez partnerstwa, dialog i budowanie zdolności.

3.1. **Zwiększenie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego poprzez poprawę jakości i transparentności.**

W celu poprawy **uznawania zagranicznych kwalifikacji**, UE będzie w dalszym ciągu angażować się w dialog międzynarodowy na temat polityk szkolnictwa wyższego z kluczowymi krajami partnerskimi i regionami na całym świecie. Będzie to sprzyjać lepszemu zrozumieniu standardów europejskich i narzędzi takich jak EQF (Europejskie Ramy Kwalifikacji), *Tuning*, ECTS, Suplement do dyplomu, Sieć Krajowych Informacyjnych Ośrodków Akademickich Uznawania (NARIC) i Karta Erasmusa, aby wzmocnić wykorzystanie tych europejskich instrumentów i ich potencjału jako standardów globalnych. Jednocześnie UE powinna wzmocnić dialog polityczny i wiedzę o systemach edukacyjnych krajów partnerskich i instrumentach, w tym poprzez międzyrządowy Proces Boloński, jako środek rozwoju własnych standardów i narzędzi.

Jeśli umiędzynarodowienie ma zwiększyć jakość w szkolnictwie wyższym, to wymaga to bliższej współpracy w **zapewnieniu jakości** z równoważnymi systemami w innych regionach świata, obejmującej jakość usług oferowanych mobilnym studentom, zapewnienie jakości treści akademickiej studiów i zapewnieniu jakości wspólnych projektów i programów. Tak samo, procedury akredytacyjne studiów prowadzących do uzyskania stopnia (akademickiego) powinny być przedmiotem bliższej współpracy.

Wraz z rosnącym znaczeniem rankingów uniwersytetów i ich wpływem na etykietowanie (pozycję uniwersytetu), a zatem na wybór przez studentów miejsca studiów, Komisja wspiera rozwój **narzędzia transparentności** jako alternatywy i uzupełnienia tradycyjnych rankingów koncentrujących się głównie na badaniach. Nowy, nakierowany na użytkownika, wielowymiarowy, międzynarodowy ranking dla szkół wyższych „U-Multirank” opublikuje pierwsze wyniki na początku 2014r. Od roku 2016/2017 rankingi będą prowadzone przez niezależną organizację. Nowe podejście rankingowe będzie przekazywać różnorodność profili szkół wyższych, atuty w nauczaniu i badaniach, specjalizacje i otworzy się na uczestnictwo, na tych samych warunkach, pozaeuropejskich szkół wyższych.

„U-Multirank” umożliwi szkołom wyższym na usytuowanie się (określenie swojego miejsca) na podstawie kilku wskaźników takich jak ich profil międzynarodowy oraz na określenie komplementarnych i podobnie usposobionych partnerów do współpracy. To umożliwi decydom politycznym, szkołom wyższym i studentom ocenę poszczególnych szkół wyższych lub programy zgodnie z tym co jest dla nich najważniejsze. Zwiększenie transparentności profili (sylwetek) szkół wyższych, ułatwi dopasowanie potrzeb potencjalnych studentów międzynarodowych lub naukowców i tym samym zwiększy atrakcyjność większej liczby europejskich szkół wyższych.

Jeśli Europa ma pozostać bardzo atrakcyjnym miejscem docelowym dla studentów mobilnych w kontekście międzynarodowym, na tle rosnących nowych regionalnych ośrodków szkolnictwa wyższego, powinna **wzmocnić wysiłki w celu promowania świadomości globalnej, wysokiej jakości i bogatego kulturowo i zróżnicowanego językowo europejskiego szkolnictwa wyższego.**

Międzynarodowe kampanie informacyjne i promocyjne na poziomie UE były dotychczas organizowane za pomocą tradycyjnych środków takich, jak uczestnictwo w międzynarodowych targach studenckich pod hasłem *Studia w Europie (Study in Europe)*, strony internetowe i narzędzia komunikowania się: *Studia w Europie* i *Stacja końcowa Europa (Destination Europe)*, seria targów szkolnictwa wyższego w Azji i Ameryce Łacińskiej oraz działalności w ramach programu *Erasmus Mundus*. Komisja będzie współpracować z krajowymi agencjami ds. promocji i innymi zainteresowanymi stronami, w celu **uzupełnienia krajowych wysiłków informacyjnych i promocyjnych** na temat możliwości studiowania i finansowania, zwłaszcza w krajach członkowskich z mniejszą obecnością międzynarodową studentów, i będzie promowała wymiar europejski szkolnictwa wyższego poza Europą za pomocą delegacji UE i doradców ds. naukowych w ambasadach państw członkowskich.

Większość państw członkowskich założyło witryny internetowe w j. angielskim, które zapewniają mobilnym studentom i naukowcom informację i pomoc. Krajowe witryny ogłaszające możliwości studiowania lub pracy i finansowania, np. Finlandii i Holandii, są uzupełniane na poziomie europejskim. Komisja w dalszym ciągu będzie finansowała **portale szkolnictwa wyższego**, które promują ogólną europejską ofertę edukacyjną i stypendialną, poza portalem EURAXESS, który podaje wakaty naukowe i linki do różnych usług podających praktyczne informacje na temat życia i mieszkania w różnych krajach, wskazówki (rady) imigracyjne i informacje na temat zabezpieczenia socjalnego. Portal imigracyjny UE zapewnia dostosowaną informację zarówno na poziomie UE, jak i krajowym na temat procedur imigracyjnych dla studentów z krajów trzecich. Będą stosowane innowacyjne metody z dobrym skutkiem, np. poprzez stowarzyszenia studenckie lub stowarzyszenia absolwentów działających jako ambasadorowie i promotorzy szkolnictwa wyższego UE. Będą także wykorzystywane nowe media w celu dotarcia do odbiorców docelowych przygotowanych cyfrowo.

Sieci absolwentów międzynarodowych programów edukacyjnych powinny być wykorzystane jako cenny instrument **miękkiej dyplomacji**, w celu wpływania i włączenia nowych odbiorców w sposób, który wspiera interesy poszczególnych państw członkowskich lub UE, a Komisja będzie pracować z państwami członkowskimi w celu określenia najlepszych praktyk.

Komisja będzie:

- wspierać porównywalność kwalifikacji, punktów ECTS-u i systemów rejestracji poprzez współpracę międzynarodową i dialog;
- wzmacniać jakość mobilności poprzez wzmocnioną do końca 2013r. Kartę Erasmusa, w tym poprzez wytyczne dla szkół wyższych dla samooceny i monitorowania;
- promować wprowadzenie w życie nowego wielowymiarowego, międzynarodowego narzędzia rankingowego dla szkół wyższych U-Multibunk, w celu wzmocnienia transparentności, porównywalności i analizy porównawczej pomiędzy szkołami wyższymi;
- wspierać współpracę z krajowymi agencjami ds. promocji i stowarzyszeniami absolwentów poprzez dzielenie się informacjami, w celu promowania Europy jako wysokiej jakości miejsca studiów i badań (np. targi studenckie i projektowanie wspólnych narzędzi promocyjnych).

3.2. Zwiększenie ogólnoświatowej współpracy w zakresie innowacji i rozwoju

Programy w zakresie nadawania wspólnych i podwójnych stopni są szczególnie udanym aspektem współpracy międzynarodowej UE, oparte na międzynarodowej sieci doskonałości w nauczaniu, uczeniu się i w badaniach. Wspólne programy magisterskie będą wspierane i zwiększy się ich liczba w ramach Erasmusa+. Te wspólne programy, uzupełniające programy magisterskie i Doktorskie **Społeczności Wiedzy i Innowacji (KIT) EIT**, zapewnią szkolenie o doskonałej jakości z silnym naciskiem na umiejętności wymagane przez przyszłych pracodawców. Wzmocnieniu ulegnie wymiana międzynarodowa i innowacja pomiędzy szkołami wyższymi a partnerami biznesowymi, a studenci i naukowcy będą mieli szanse pracy w innym kraju, w celu zdobycia doświadczenia w obu sektorach akademickim i prywatnym. Z kolei **Działania Marie Skłodowska-Curie**, w tym wspólne doktoraty, Innowacyjne Sieci Szkoleniowe i Europejskie Doktoraty Zawodowe (przemysłowe) pomogą szkołom wyższym w promowaniu związków opartych na badaniach z partnerami na całym świecie oraz wzmocnieniu trójkąta wiedzy pomiędzy szkolnictwem wyższym, biznesem i badaniami.

Podobnie, **Sojusze Wiedzy (Knowledge Alliances)** w ramach programu Erasmus+ będą wspierały innowacje i wzmacniały związki pomiędzy pracodawcami i szkołami wyższymi, także na poziomie międzynarodowym.

Dialog polityczny jest wymianą pomiędzy systemami (szkolnictwa wyższego UE) i z krajów spoza UE lub regionów na temat wspólnych wyzwań. Jest prowadzony po stronie europejskiej przez Komisję i ma różne cele, zależnie od partnerów międzynarodowych: powinien być wzmocniony jako elastyczny instrument dla współpracy i miękkiej dyplomacji. W tym celu Komisja będzie promować *peer-learning* (uczenie się równych sobie), budowanie zdolności po obu stronach i wymianę dobrych praktyk z zaangażowaniem głównych zainteresowanych. To pomoże partnerom lepiej wykorzystać możliwości dla takiego dialogu oferowane w ramach nowych programów UE. Dialog polityczny w szkolnictwie wyższym z partnerami międzynarodowymi powinien być powiązany z zewnętrznymi priorytetami UE i odbywać się w istniejących ramach współpracy takich jak Strategia Powiększania, Polityka Europejskiego Sąsiedztwa (np. w ramach Partnerstwa Wschodniego) lub innych (wielosektorowych) porozumień o partnerstwie z krajami uprzemysłowionymi lub o wschodzących gospodarkach, takich jak Wysokiej Rangi Dialog pomiędzy narodami (People-to-People) pomiędzy UE a Chinami, Dialog Edukacja i Szkolenie w ramach Partnerstwa Strategicznego UE i Brazylii i wspólnych przestrzeni UE-Rosja.

Międzynarodowe partnerstwa budowania zdolności będą istotne dla wsparcia krajów spoza UE w poprawie jakości ich systemów szkolnictwa wyższego oraz w ich wysiłkach modernizacyjnych i w zakresie umiędzynarodowienia, aby przygotować grunt dla przyszłej współpracy akademickiej i naukowej oraz aby zająć się sprawami ponad granicznymi i przygotować silniejszą wiedzę o rynkach lokalnych.

Komisja wzmocni **tworzenie polityki w edukacji międzynarodowej oparte na dowodach** i zapewni, aby były one oparte na najnowszej wiedzy odnoszącej się do ponad granicznego świadczenia edukacji. W szczególności istnieje potrzeba poprawy gromadzenia danych na temat przepływów mobilności międzynarodowej studentów, naukowców i innych pracowników i na temat współpracy akademickiej.

Nowe narzędzia współpracy takie, jak OER, także będą wymagały monitorowanie w celu właściwego pomiaru wpływu na uczących się i dostawców wiedzy. W pogoni za tymi celami, Komisja będzie pracować z władzami krajowymi i międzynarodowymi, w celu określenia i uzupełnienia braków w wiedzy poprzez badania, gromadzenie i analizę danych statystycznych i dialog z ekspertami w tej dziedzinie z UE i spoza UE.

Komisja będzie:

- prowadzić bilateralny i wielostronny dialog polityczny z kluczowymi partnerami międzynarodowymi;
- promować EIT i jego KIC w celu wsparcia współpracy międzynarodowej w szkolnictwie wyższym i innowacji aby zajmować się wyzwaniami społecznymi w synergii z innymi działaniami badawczymi i innowacyjnymi UE i państw członkowskich;
- wzmacniać podejmowanie decyzji obszarze edukacji międzynarodowej oparte na dowodach (naukowych) poprzez badania, zbieranie i analizę danych statystycznych i dialog z ekspertami;
- przedstawi na jesieni 2013r. inicjatywę dla promowania cyfrowego uczenia się i lepszego wykorzystywania w edukacji ICT i OER.

4. Następne kroki

Celem tego komunikatu jest udział w realizacji celów strategii Europa 2020 poprzez pomoc krajom członkowskim i szkołom wyższym w opracowaniu strategii i partnerstw, które umożliwią Europie efektywniejsze zajmowanie się wyzwaniami globalnymi.

Kompleksowe strategie umiędzynarodowienia będą skuteczne tylko wówczas, gdy będą wynikiem wspólnego wysiłku. Formułując powyższe wnioski, Komisja nieformalnie konsultowała szeroki zakres podmiotów, w tym kluczowych organizacji reprezentujących uczelnie, pracodawców, studentów, sieci absolwentów i specjalistów w danej dziedzinie, oraz przedstawicieli ministerstw edukacji krajów UE i spoza UE. Komisja w dalszym ciągu będzie współpracować z zainteresowanymi stronami, zaangażuje teraz Parlament Europejski i inne instytucje europejskie oraz państwa członkowskie UE do rozwinięcia tej inicjatywy, a także Grupę Bolońską *Follow-Up* do wdrożenia zaproponowanych działań.

Rozwój i uzupełnienie wytycznych polityki i działań proponowanych na koniec każdej sekcji w niniejszym komunikacie zapewni wprowadzenie w życie instrumentów programów Erasmus+ i Horyzont 2020, wspólne sprawozdania na temat strategicznych ram dla współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020), postanowienia rządów w strategii Europa 2020 i coroczny Monitor UE Edukacja i Szkolenie oraz Proces boloński i dialog polityczny z kluczowymi podmiotami międzynarodowymi.

Thumaczył Ryszard Mosakowski